

УДК 378.147:372

DOI: 10.31499/2307-4906.2.2021.236628

ПРИНЦИП ІНТЕГРАЦІЇ У ФОРМУВАННІ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Данильченко Ірина, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної педагогіки і психології, Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка.

ORCID: 0000-0002-5406-7062

E-mail: irinadanulchenko@ukr.net

У статті репрезентовано можливості використання дисциплін «Культура мовлення та виразне читання», «Сучасна українська мова з практикумом», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Дошкільна лінгводидактика» під час формування комунікативної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на засадах принципу інтеграції. Розкрито особливості формування комунікативної компетентності в майбутніх фахівців дошкільної освіти під час лекційних і практичних занять з вищезазначених дисциплін на засадах принципу інтеграції. Запропоновано перелік завдань самостійної роботи з дисциплін «Українська мова за професійним спрямуванням» та «Дошкільна лінгводидактика», які передбачають інтеграцію знань студентів з дисциплін «Культура мовлення та виразне читання», «Сучасна українська мова з практикумом» з метою формування комунікативної компетентності.

Ключові слова: компетентність, компетентність педагога, фахова підготовка майбутнього вихователя, комунікативна компетентність, комунікативна компетентність вихователя, інтеграція, мовлення вихователя, мовна освіта дітей.

THE PRINCIPLE OF INTEGRATION IN THE FORMATION OF COMMUNICATIVE COMPETENCE OF FUTURE TEACHERS OF PRESCHOOL EDUCATION INSTITUTIONS

Danylchenko Iryna, PhD in Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Preschool Pedagogy and Psychology, Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University.

ORCID: 0000-0002-5406-7062

E-mail: irinadanulchenko@ukr.net

The article presents the possibilities of using the disciplines: "Speech Culture and Expressive Reading", "Modern Ukrainian language with a workshop", "Ukrainian language for professional purposes", and "Preschool language didactic" in the process of forming communicative competence of future preschool teachers on the basis of integration.

It is determined that the important component of professional competence of an educator is communicative competence because a graduate of a higher education institution must be fluent in the native language, be able to communicate, interact with children and adults, and be ready to develop the ability of children to speak Ukrainian in various communication situations.

It is emphasized that the formation of communicative competence of the future educator of preschool

education should be aimed at mastering basic and interdisciplinary knowledge, psychological and pedagogical, professional and methodological, special and creative skills, education of value orientations, motives of pedagogical activity, communicative culture of personality, ability to develop own creative potential in the field of language education of preschool children.

In the process of professional training the task of forming communicative competence in future preschool education specialists is realized in the process of studying all disciplines, although the priorities, in our opinion, are the disciplines "Speech culture and expressive reading", "Modern Ukrainian language with a workshop", "Ukrainian language for professional direction", "Preschool language didactics". Among the tasks that solve these disciplines, there are those that relate to the motivational, cognitive, activity, and reflective components of the communicative competence of the educator.

The peculiarities of the formation of communicative competence in future specialists of preschool education during lectures and practical classes in the above disciplines on the basis of the principle of integration are revealed. A list of tasks of independent work in the disciplines "Ukrainian language for professional purposes" and "Preschool language didactics", which provide integration of students' knowledge in the disciplines "Speech culture and expressive reading", "Modern Ukrainian language with a workshop" in order to form communicative competence.

The use of the principle of integration in the study of the above disciplines contributes to a comprehensive, high-quality and effective formation of communicative competence in future educators of preschool education institutions.

Keywords: *competence, competence of the teacher, professional training of the future educator, communicative competence, communicative competence of the educator, integration, speech of the educator, language education of children.*

У професійній діяльності вихователь виступає активним суб'єктом спілкування: передає та приймає інформацію від дітей, колег і батьків, установлює контакти з ними, будує взаємовідносини на основі діалогу, розуміє і сприймає внутрішній світ дитини, прагне до максимальної реалізації здібностей кожного дошкільника та забезпечення його емоційного комфорту в освітньому процесі. Специфіка роботи вихователя закладу дошкільної освіти полягає в тому, що саме за допомогою слова дитина в дошкільному віці отримує та засвоює всю інформацію, а тому від того, якою мовою буде спілкуватися вихователь з дитиною, чи прищеплюватиме їй любов до рідного слова, залежатиме в подальшому мовний і мовленнєвий розвиток особистості.

У новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти, зокрема в освітньому напрямі «Мовлення дитини», визначено формування мовленнєвої, комунікативної й художньо-мовленнєвої компетентностей у дітей дошкільного віку [1].

Тож важливим складником професійної компетентності вихователя є комунікативна компетентність, адже випускник закладу вищої освіти має вільно володіти рідною мовою, уміти спілкуватися, взаємодіяти з дитячою і дорослою аудиторією та бути готовим до формування здатності дітей володіти українською мовою в різних ситуаціях спілкування.

На важливості набуття майбутніми вихователями комунікативної компетентності акцентується увага і в Стандарті вищої освіти України для першого (бакалаврського) рівня, зокрема, серед компетентностей, яких має набути майбутній вихователь ЗДО, – «здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово; здатність до міжособистісної взаємодії» [10, с. 7], «здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку мовлення як засобу спілкування і взаємодії з однолітками і дорослими; здатність до організації і керівництва художньо-мовленнєвою діяльністю дітей раннього і дошкільного віку» [10, с. 8].

А тому підготовка майбутніх фахівців дошкільної освіти має містити дисципліни, які б і забезпечили формування цієї компетентності.

Аналіз останніх досліджень свідчить, що формування окремих складників професійної компетентності педагога відображено у дослідженнях І. Беха, Н. Бібік, Л. Бірюк, А. Богуш, Н. Денисенко, Н. Гавриш, І. Зязюна, Е. Карпової, І. Когут, О. Кононко, Н. Лисенко, Н. Ничкало, Т. Поніманської. Проблемі формування професійної компетентності фахівців дошкільної освіти присвячені праці Л. Артемової, Г. Беленької, А. Богуш, Н. Гавриш, І. Дичківської, Л. Загородньої, К. Крутій, В. Ляпунової, З. Плохій, І. Рогальської-Яблонської та ін.

Мета статті – репрезентувати можливості використання дисциплін «Культура мовлення та виразне читання», «Сучасна українська мова з практикумом», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Дошкільна лінгводидактика» у процесі формування комунікативної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти на засадах принципу інтеграції.

У Великому тлумачному словнику сучасної української мови подано таке тлумачення поняття «компетентність» – «властивість за значенням компетентний. Компетентний: 1. Який має достатні знання в якій-небудь галузі; який з чим-небудь добре обізнаний; тямущий... 2. Який має певні повноваження; повноправний, повновладний» [3, с. 445].

Науковцями обґрунтовано, що компетентність педагога зумовлена особливостями, багатством, різноманіттям, інтегрованістю професійного досвіду і детермінована активністю самого суб'єкта та організаційною культурою.

Професійну компетентність вихователя дошкільного навчального закладу Г. Беленька визначає як «здатність виконувати професійні задачі діяльності на основі фахових знань і умінь, що інтегруються з розвитком особистісних професійно значущих якостей, серед яких провідними є любов до дітей, що поєднується з вимогливістю, емпатія та комунікативність» [2, с. 100]. Погоджуємося з автором у тому, що професійна компетентність вихователя формується емпіричним шляхом або в процесі цілеспрямованого навчання в закладі вищої освіти, де особистість поступово опановує фахові компетенції.

Серед низки професійних компетентностей, які мають бути сформовані у майбутнього вихователя закладу дошкільної освіти, чільне місце належить саме комунікативній компетентності.

У науковій літературі існують різні тлумачення поняття «комунікативна компетентність». Так, О. Низовець трактує її як «здатність встановлювати і підтримувати необхідні контакти з іншими людьми в рамках професійної діяльності, що є інтегральним, відносно стабільним, цілісним утворенням, котре проявляється в індивідуально-психологічних властивостях та особливостях спілкування, включає сукупність знань, досвіду, якостей, здібностей особистості, які дозволяють ефективно виконувати професійні комунікативні функції» [8, с. 6]. І. Когут комунікативну компетентність визначає як «сукупність мовленнєвої, мовної, дискурсивної, соціокультурної, соціолінгвістичної та стратегічної компетенції» [6, с. 25]. І. Казанцева під цим поняттям розуміє «вміння використовувати мовні засоби з урахуванням мовної національної специфіки відповідно до ситуації спілкування; володіння мовленнєвими вміннями та навичками в різних видах мовленнєвої діяльності» [5, с. 155].

У новій редакції Базового компоненту дошкільної освіти комунікативну компетентність дошкільника визначено як «здатність дитини до спілкування з однолітками і дорослими в різних формах конструктивної взаємодії; здатність підтримувати партнерські стосунки, заявляти про свої наміри і бажання, узгоджувати свої інтереси з іншими, домовлятися, за потреби аргументовано відстоювати свою позицію» [1, с. 19].

На нашу думку, формування комунікативної компетентності майбутнього вихователя дошкільної освіти має бути спрямоване на опанування ним базових і міжгалузевих знань, психолого-педагогічних, фахово-методичних, спеціальних і творчих умінь, виховання ціннісних орієнтацій фахівця, мотивів педагогічної діяльності, комунікативної культури особистості, здатності до розвитку власного творчого потенціалу в галузі мовної освіти дітей дошкільного віку.

Тільки вихователь, який володіє комунікативною компетентністю, спроможний сформувати її в дітей дошкільного віку. А тому, на нашу думку, формування означеної компетентності в майбутніх вихователів ЗДО має відбуватися на засадах принципу інтеграції.

Інтеграція як провідна тенденція розвитку національних систем освіти й багатогранне освітнє явище представлена в працях Л. Бірюк, О. Вознюк, Т. Голубенко, Л. Демчина, О. Дубасенюк, В. Кірвас, Т. Коженовської, К. Крутій, В. Ляпунової, В. Прошкіна, П. Ситнікової, С. Чечотіної та ін. Учені наголошують на тому, що під час реалізації єдиної стратегії професійної підготовки студентів інтеграція особистісних, соціальних і діяльнісних аспектів сприяє формуванню загальних та спеціальних компетентностей майбутнього фахівця засобами координації, уникнення дублювання змісту навчальних дисциплін, встановлення горизонтальних і вертикальних, біпредметних і мультипредметних зв'язків, забезпечення єдності теоретичної і практичної підготовки, університетської освіти та науки, завдяки чому створюються умови для усвідомлення студентами завдань майбутньої діяльності та шляхів їхнього автономного вирішення на основі здобутих знань і навичок оперативного пошуку, оброблення та плідного використання інформації у складних, не алгоритмізованих ситуаціях [9].

О. Вознюк, О. Дубасенюк наголошують, що «інтеграція є необхідною умовою модернізації змісту освіти, сприяє формуванню цілісної системи знань, умінь і навичок вихованців, розвитку їхнього мислення, творчих можливостей. Відтак, інтегративний підхід в освіті та, взагалі, розвитку людини покликаний на основі інтеграції окремих розвивальних аспектів отримати надрезультат – нові системні властивості цілого – цілісну особистість» [4, с. 63].

Принцип інтеграції К. Крутій визначає як «стан пов'язаності, взаємопроникнення і взаємодії окремих освітніх галузей, що забезпечують цілісність освітнього процесу» [8, с. 5]. Інтегрований підхід, на думку вченої, є «стрижневим і відображає здійснення ідей взаємозв'язку і взаємодії в будь-якому з компонентів освітнього процесу відповідно до тих чи інших цілей і завдань освіти, що веде до підвищення рівня його цілісності. Інтегрований підхід в освіті – підхід, що веде до інтеграції змісту освіти, тобто доцільного об'єднання його елементів у цілісність» [8, с. 3].

Під час фахової підготовки завдання формування комунікативної компетентності в майбутніх фахівців дошкільної освіти в Глухівському національному педагогічному

університеті імені Олександра Довженка за ОС «Бакалавр» реалізується в процесі вивчення всіх дисциплін, хоча пріоритетними, на нашу думку, є дисципліни «Культура мовлення та виразне читання», «Сучасна українська мова з практикумом», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Дошкільна лінгводидактика».

Відповідно до навчальних планів і структурно-логічної схеми підготовки здобувачі вищої освіти першого бакалаврського рівня спеціальності 012 «Дошкільна освіта» у першому семестрі опановують дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» і «Культура мовлення та виразне читання»; у другому – «Українська мова за професійним спрямуванням»; другому і третьому семестрах – «Дошкільна лінгводидактика».

Метою дисципліни «Культура мовлення і виразне читання» є формування мовно-комунікативної професійної компетентності майбутніх вихователів ЗДО; поглиблення їхніх знань з теорії мистецтва слова та вдосконалення навичок декламування.

Серед завдань, які спрямовані на формування комунікативної компетентності майбутніх вихователів, можемо відзначити: виховання мотивації до використання комунікативних якостей, техніки мовлення у професійній діяльності; поглиблення знань про норми сучасної української літературної мови, стимулювання їх до вдосконалення рівня мовно-мовленнєвої культури; формування вмінь послуговуватися такими комунікативними якостями мовлення, як правильність, логічність, точність, чистота, доречність, образність та виразність; формування вміння володіти технікою мовлення, мовно-мовленнєвим етикетом з метою створення психологічного комфорту спілкування та виразного читання творів різних жанрів; розвиток уміння точно, у логічній послідовності, лаконічно й виразно, відповідно до умов комунікації висловлювати власні міркування, передавати необхідну інформацію, емоційно впливати на аудиторію, підтримувати з нею належний контакт тощо; виховання прагнення постійно вдосконалювати власну мовленнєву культуру.

Метою дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» є формування системи знань про фонетичну систему, лексичний склад і граматичну будову сучасної української літературної мови, допомога студентам опанувати її літературні норми; спрямування студентів на вдосконалення знань з української мови та систематизацію мовного матеріалу; розвиток їхнього лінгвістичного мислення; орієнтування на поглиблене засвоєння мовних законів і категорій, мовознавчої термінології.

Серед завдань, які спрямовані на формування комунікативної компетентності, можемо відзначити: виховання мотивації до дотримання правил сучасної української літературної мови у професійній діяльності; забезпечення фундаментальної теоретичної підготовки з сучасної української мови; допомога студентам практично опанувати літературні норми української мови; формування стійких навичок культури писемного й усного мовлення; вироблення вміння застосовувати набуті знання на практиці під час проведення занять з розвитку мовлення у закладах дошкільної освіти; виховання спрямованості на постійне самовдосконалення із сучасної української мови.

Мета дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» – підвищення рівня загальномовної підготовки, мовної грамотності, комунікативної компетентності майбутніх вихователів, практичне опанування основ наукового, офіційно-ділового, розмовного стилів української мови, що забезпечить спілкування на

належному мовному рівні в межах професійної сфери.

Завдання навчальної дисципліни: виховання мотивації до користування нормами і стилями української літературної мови у професійній діяльності; знання основних фахових термінів, уміння вправно висловлювати свої думки як в усній, так і писемній формі; вироблення навички професійного спілкування, дотримання правил ділової етики на мовному рівні, забезпечення досконалого володіння нормами сучасної української літературної мови; вироблення навички контролю за своїм мовленням; виховання прагнення постійно вдосконалювати власне мовлення, послуговуючись результатами самооцінювання.

Дисципліна «Дошкільна лінгводидактика» спрямована на формування теоретичної і практичної готовності майбутніх вихователів до реалізації завдань розвитку мовлення та навчання рідної мови дітей дошкільного віку в умовах сучасного закладу дошкільної освіти. Завдання, які забезпечують формування комунікативної компетентності майбутніх вихователів: виховання мотивації до формування таких компетентностей у дошкільників, як мовленнєва, комунікативна, художньо-мовленнєва; вдосконалення і поглиблення знань про норми сучасної української літературної мови, національний мовленнєвий етикет, засоби виразності мовлення та вміння користуватися ними; опанування технологій розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку в навчально-мовленнєвій, художньо-мовленнєвій діяльності під час спілкування і взаємодії з однолітками та дорослими; виховання спрямованості на постійне самовдосконалення в галузі дошкільної лінгводидактики.

Отже, серед завдань, які вирішують означені дисципліни, чітко виокремлюються такі, що стосуються мотиваційного, знаннєвого, діяльнісного й рефлексивного компонентів комунікативної компетентності вихователя.

Формування комунікативної компетентності в майбутніх фахівців дошкільної освіти відбувається під час лекційних і практичних занять.

Так, на занятті з теми «Культура усного фахового спілкування» (дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням») інтегрували знання з тем «Комунікативні ознаки культури мовлення», «Техніка мовлення» (дисципліна «Культура мовлення та виразне читання»), «Орфоепія як наука про правила вимови звуків (дисципліна «Сучасна українська мова з практикумом»), що сприяло кращому запам'ятовуванню здобувачами навчального матеріалу.

Під час вивчення теми «Методика виховання звукової культури мовлення» з дисципліни «Дошкільна лінгводидактика» інтегрували знання про фонетику як науку про звуковий склад мови, орфоепію як науку про правила вимови звуків (дисципліна «Сучасна українська мова з практикумом»); орфоепічні норми у професійному спілкуванні (дисципліна «Українська мова за професійним спрямуванням»).

У процесі вивчення теми «Методика розвитку зв'язного мовлення» (дисципліна «Дошкільна лінгводидактика») оперували поняттями «мова» і «мовлення», звертали увагу на форми мовлення, комунікативні ознаки мовлення, якими має володіти майбутній вихователь, зокрема правильність, точність, логічність, змістовність, доречність, багатство, виразність і чистота мовлення тощо з дисципліни «Культура мовлення та виразне читання» (тема «Культура мовлення та її основні комунікативні ознаки»); граматичну будову мовлення (дисципліна «Сучасна українська мова з практикумом»).

На лекційних заняттях з дисциплін «Сучасна українська мова з практикумом», «Культура мовлення та виразне читання»; «Українська мова за професійним спрямуванням» ми давали необхідні опорні мовні знання, висловлювали власні судження, заохочували до глибшого пізнання, зацікавлювали студентів вивченням тем. При цьому не вимагали прийняття єдиної думки, а лише спонукали до певних оціночних висновків. Студенти вчилися їх робити самостійно, так само, як і самостійно мислити, оцінювати, порівнювати, проводити аналогії з сучасним життям, апелювати до власного досвіду тощо. Загалом така демократична побудова занять із використанням діалогових, інтерактивних технологій спрямована на постійну творчу співпрацю, діалог викладача та студента, що дає широкий простір для самостійного сприйняття й осмислення мовних явищ.

Серед завдань самостійної роботи з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», які пропонувалися студентам на практичних заняттях з метою формування комунікативної компетентності можемо відмітити:

– підготуватися до дискусії на тему «Суржик чи літературне мовлення?» Під час неї студенти мали послуговуватися здатностями з дисциплін «Культура мовлення та виразне читання» (тема «Норми української літературної мови»), «Сучасна українська мова з практикумом» (тема «Українська мова – національна мова українського народу»);

– підготуватися до діалогу «Сучасний вихователь як носій і транслятор української мови: яким він має бути?». У процесі діалогу студенти мали репрезентувати свою спроможність до конструктивного діалогу, використовуючи компетентності, які в них сформувалися під час вивчення таких дисциплін: «Українська мова за професійним спрямуванням», «Культура мовлення та виразне читання», «Сучасна українська мова з практикумом»;

– переглянути відеозапис фрагмента заняття і проаналізувати мовлення вихователя за схемою: уміння володіти комунікативними якостями мовлення; уміння використовувати техніку мовлення; уміння поєднувати вербальні і невербальні засоби комунікації. Під час аналізу студенти повинні інтегрувати знання з дисциплін «Культура мовлення та виразне читання», «Сучасна українська мова з практикумом», «Дошкільна лінгводидактика»;

– довести або спростувати тезу «мова – явище об'єктивне, мовлення – суб'єктивне». Під час обґрунтування твердження студенти повинні інтегрувати знання з дисциплін «Українська мова за професійним спрямуванням» (тема «Українська мова – мова професійного спілкування»), «Культура мовлення та виразне читання» (тема «Науково-методичні засади культури мовлення») та «Сучасна українська мова з практикумом» (тема «Українська мова – національна мова українського народу»);

– послуговуючись знаннями й навичками, сформованими під час вивчення дисциплін «Культура мовлення та виразне читання» (теми «Мовленнєвий етикет як необхідний складник культури мовлення вихователя», «Комунікативні ознаки культури мовлення»), «Сучасна українська мова з практикумом» (теми «Граматики як наука про граматичну будову мови. Основні поняття граматики», «Синтаксис. Просте і складне речення»), від імені вихователя написати листа рекламного змісту з метою популяризації якісного вивчення української мови на етапі дошкільного дитинства на e-mail або у Viber, Telegram, Messenger тощо, при цьому дотримуватися культури онлайн-спілкування.

На практичних заняттях з дисципліни «Дошкільна лінгводидактика» студентам пропонувалися такі завдання:

– розробити конспект заняття з розвитку мовлення в старшій групі з використанням коректурних таблиць або інтелектуальних карт на запропоновану тему і змоделювати його фрагмент. Під час виконання цього завдання студенти демонструють здатності, які сформовані під час вивчення дисциплін «Сучасна українська мова з практикумом», «Культура мовлення та виразне читання» (теми «Комунікативні ознаки культури мовлення», «Норми української літературної мови», «Мовленнєвий етикет як необхідний складник культури мовлення вихователя»), «Українська мова за професійним спрямуванням» (тема «Норми української літературної мови в професійному спілкуванні»);

– скласти план бесіди з батьками вихованців з теми мовленнєвого розвитку дитини певного віку, змоделювати її. Під час виконання цього завдання студенти демонструють здатності, які сформовані під час вивчення дисциплін «Культура мовлення та виразне читання» (теми «Комунікативні ознаки культури мовлення», «Техніка мовлення»), «Українська мова за професійним спрямуванням» (тема «Культура писемного професійного мовлення» та ін.);

– розробити рекомендації щодо організації мовленнєво-розвивального середовища в конкретній групі. Під час виконання цього завдання студенти демонструють здатності, які сформовані під час вивчення дисциплін «Культура мовлення та виразне читання» (тема «Комунікативні ознаки культури мовлення», «Мовленнєвий етикет як необхідний складник культури мовлення вихователя»), «Сучасна українська мова з практикумом» (теми «Орфографія. Принципи української орфографії», «Синтаксис. Просте і складне речення», «Граматики як наука про граматичну будову мови»), «Українська мова за професійним спрямуванням» (тема «Культура писемного професійного мовлення» та ін.);

– розробити конспект бесіди з дітьми старшого дошкільного віку з використанням вімельбуха. Під час виконання цього завдання студенти демонструють здатності, які сформовані під час вивчення дисциплін «Культура мовлення та виразне читання» (теми «Комунікативні ознаки культури мовлення», «Техніка мовлення», «Мовленнєвий етикет як необхідний складник культури мовлення вихователя»); «Сучасна українська мова з практикумом» (теми «Лексикологія. Слово і його значення – пряме і переносне», «Орфоепія як наука про правила вимови звуків»).

Лекційні і практичні заняття з дисциплін, де передбачалася інтеграція знань студентів, проводилися у формі діалогічної взаємодії, що сприяло обміну інформацією на занятті і спонукало студентів до глибшого засвоєння навчального матеріалу. У кінці практичного заняття студенти висловлювали свої враження про нього, оцінювали здатності своїх одногрупників і власні, що сприяло розвитку рефлексії.

Отже, використання принципу інтеграції у вивченні дисциплін «Культура мовлення та виразне читання», «Сучасна українська мова з практикумом», «Українська мова за професійним спрямуванням», «Дошкільна лінгводидактика» сприяє комплексному, якісному й ефективному формуванню комунікативної компетентності в майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти закладів дошкільної освіти. Перспективи подальших розвідок вбачає в збагаченні програм педагогічних практик завданнями, спрямованими на формування означеної компетентності в студентів бакалаврату спеціальності 012 «Дошкільна освіта».

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти / науковий керівник Т. Піроженко, 2021. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> (дата звернення: 03.03.2021).
2. Беленька Г. В. Сучасні підходи до питань формування професійної компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку. *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*. 2012. Вип. 5. С. 99–102. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2012_5_23 (дата звернення: 17.04.2021).
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. гол. ред. В. Г. Бусел. К.: Ірпінь: Перун, 2004. 1440 с.
4. Дубасенюк О. А., Вознюк О. В. Концептуальні підходи до професійно-педагогічної підготовки сучасного педагога. Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 114 с.
5. Казанцева Л. Професійно-мовленнєва компетентність як здатність майбутніх вихователів до мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку. *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. 2015. № 12. С. 153–160.
6. Когут І. В. Формування професійно-педагогічної комунікативної компетентності майбутнього вчителя: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Полтава, 2015. 250 с.
7. Крутій К. Л. Інтеграція в дошкільній освіті як інноваційне явище, або що треба знати про інтеграцію? Сайт ukrdeti.com. URL: http://ukrdeti.com/wp-content/uploads/2017/08/Стаття_проф.Крутій-К._Інтеграція.pdf (дата звернення: 15.04.2021).
8. Низовець О. А. Особистісні детермінанти розвитку комунікативної компетентності майбутніх психологів: автореф. дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07. Київ, 2011. 23 с.
9. Прошкін В. В. Зміст інтеграції університетської науки та освіти. *Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля*. Сер. Педагогіка і психологія. 2014. № 2(8). С. 108–114.
10. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень, галузь знань 01 – «Освіта/Педагогіка», спеціальність 012 «Дошкільна освіта». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2019/11/22/2019-11-22-012doshkilna-B.pdf> (дата звернення: 10.04.2021).

REFERENCES

1. Bazovyi komponent doshkilnoi osvity / naukovyi kerivnyk T. Pirozhenko, 2021. URL: <https://ezavdnz.mcfr.ua/book?bid=37876> [in Ukrainian].
2. Bieliienka, H. V. (2012). Suchasni pidkhody do pytan formuvannia profesiinoi kompetentnosti maibutnikh vykhovateliv ditei doshkilnoho viku [Modern approach to the issue of formation the professional competence of future pre-school teacher]. *Onovlennia zmistu, form ta metodiv navchannia i vykhovannia v zakladakh osvity – Update the content, forms and methods of teaching and education in educational institutions, 5, 99–102*. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ozfm_2012_5_23 [in Ukrainian].
3. Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy. V. H. Busel (Ed.). (2004). K.: Irpin: Perun [in Ukrainian].
4. Dubaseniuk, O. A., Vozniuk, O. V. (2011). Kontseptualni pidkhody do profesiino-pedahohichnoi pidhotovky suchasnoho pedahoha. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im. I. Franka [in Ukrainian].
5. Kazantseva, L. (2015). Profesiino-movlennieva kompetentnist yak zdatnist maibutnikh vykhovateliv do movlennievoho rozvytku ditei doshkilnoho viku. *Problemy pidhotovky suchasnoho vchytelia – Problems of modern teacher training, 12, 153–160* [in Ukrainian].
6. Kohut, I. V. (2015). Formuvannia profesiino-pedahohichnoi komunikativnoi kompetentnosti maibutnoho vchytelia. *Candidate's thesis*. Poltava [in Ukrainian].
7. Krutii, K. L. (2017). Intehratsiia v doshkilnii osviti yak innovatsiine yavyshe, abo shcho treba znaty pro integratsiia? Sait ukrdeti.com. URL: http://ukrdeti.com/wp-content/uploads/2017/08/Statia_prof.Krutii-K._Intehratsiia.pdf [in Ukrainian].
8. Nyzovets, O. A. (2011). Osobystisni determinanty rozvytku komunikativnoi kompetentnosti maibutnikh psykholohiv. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
9. Proshkin, V. V. (2014). Zmist intehratsii universytetskoi nauky ta osvity [The content of the integration of university science and education]. *Visnyk Dnipropetrovskoho universytetu imeni Alfreda Nobelia. Ser. Pedahohika i psykholohiia – Bulletin of Alfred Nobel University of Dnepropetrovsk, 2(8), 108–114* [in Ukrainian].
10. Standart vyshchoi osvity Ukrainy: pershyi (bakalavrskiy) riven, haluz znan 01 – «Osvita/Pedahohika», spetsialnist 012 «Doshkilna osvita» [in Ukrainian].